



ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

Пленарне засідання другої сесії восьмого скликання

Р І Ш Е Н Н Я

29 грудня 2020 року

№ 57

*Про затвердження обласної програми
«Громадські бюджети Полтавщини на 2021 – 2023 роки»*

Керуючись пунктом 16 частини 1 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», з метою залучення широкого кола громадян та активізації їх співпраці з органами місцевого самоврядування, виконавчою владою в напрямку підвищення громадянської свідомості задля вирішення питань соціально-економічного, екологічного та культурного розвитку територій,

ОБЛАСНА РАДА ВИРІШИЛА:

1. Затвердити обласну програму «Громадські бюджети Полтавщини на 2021 – 2023 роки» (додається на 13 аркушах).

2. Організацію виконання цього рішення покласти на виконавчий апарат обласної ради, контроль за його виконанням – на постійну комісію обласної ради з питань бюджету та управління майном.

**ГОЛОВА
ОБЛАСНОЇ РАДИ**

О. БІЛЕНЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення пленарного засідання
другої сесії обласної ради
восьмого скликання
29.12.2020 № 57

**Обласна програма
«Громадські бюджети Полтавщини
на 2021 – 2023 роки»**

**Паспорт програми
«Громадські бюджети Полтавщини на 2021 – 2023 роки»**

1	Ініціатор розроблення Програми	Виконавчий апарат Полтавської обласної ради
2	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу місцевого самоврядування про розроблення проекту Програми	Протокол засідання робочої групи з реалізації обласної програми «Бюджет участі Полтавської області на 2017 – 2020 роки» від 29 жовтня 2020 року № 16
3	Розробник та спів-розробники Програми	Виконавчий апарат обласної ради, робоча група з реалізації обласної програми «Громадські бюджети Полтавщини на 2021 – 2023 роки»
4	Відповідальний виконавець Програми	Полтавська обласна рада, виконавчий апарат обласної ради
5	Номер і назва операційної цілі Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2027 року, якій відповідає Програма	3.1. Формування єдиного простору високого рівня життя
6	Термін реалізації Програми	2021 – 2023 роки
7	Учасники Програми	Полтавська обласна рада, Полтавська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування Полтавської області, Полтавський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, головні розпорядники бюджетних коштів
8	Бюджети, з яких залучаються кошти на виконання Програми	Обласний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела фінансування
9	Очікуваний обсяг фінансування Програми	Обсяг фінансування Програми визначається щороку у межах наявного фінансового ресурсу обласного та місцевих бюджетів

I. Загальні положення

Обласна програма «Громадські бюджети Полтавщини на 2021 – 2023 роки» (далі – Програма) розроблена в контексті вимог проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації та розмежування повноважень органів місцевого самоврядування», Концепції «Нова українська школа», затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р, Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації (зі змінами), затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797.

Правовою основою Програми є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Бюджетний кодекс України та інші нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування, які регулюють питання реалізації громадського бюджету.

Програма відповідає стратегічній цілі та обраним пріоритетам Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2027 року. Зокрема, операційній цілі 3.1 «Формування єдиного простору високого рівня життя», реалізація якої сприятиме досягненню стратегічної цілі 3 «Ефективне управління просторовим розвитком, забезпечення балансу екосистем та охорона довкілля». Завдання 3.1.7 «Підтримка розвитку інституцій громадянського суспільства» акцентує увагу на необхідності підтримки запровадження інституцій та інструментів партисипації у вирішенні питань місцевого значення, освітніх проєктів для мешканців громад щодо навчання основам проєктної роботи, ефективного бюджетування та контролю за раціональним використанням бюджетних коштів, а також громадських ініціатив, у тому числі молодіжних.

У сучасному світі спостерігається тенденція до громадянської партисипації – передачі громадянам частини компетенцій та відповідальності щодо ухвалення рішень.

Відповідно до Концепції «Нова українська школа» одними з ключових є «громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей».

Запровадження громадянської освіти сьогодні розглядається як один із потужних засобів, що може забезпечити зміну поведінки людей і ставлення громади до вирішення питань у різних сферах суспільного життя.

Необхідність підвищення громадянської свідомості також обумовлена тим, що більша частина населення не володіє достатньою та об'єктивною інформацією щодо механізму прийняття суспільно важливих рішень самими мешканцями.

Досвід діяльності органів влади в багатьох країнах показує, що демократія участі (механізми, які забезпечують реальний вплив громадян на здійснення повноважень публічних службовців та процес прийняття рішень) здатна підвищити рівень прозорості й відкритості, сприяти підтримці фінансової децентралізації, створити базу потреб мешканців та виявити нових

громадських лідерів. Такими механізмами є бюджет участі та шкільний громадський бюджет Полтавської області (далі – конкурси громадських ініціатив), започатковані у 2017 та 2019 роках.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797 «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» (зі змінами) «Бюджет участі (громадський бюджет) – механізм взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю, спрямований на залучення громадян до участі в бюджетному процесі, зокрема шляхом прямої демократії, через визначення пріоритетів бюджетних витрат чи подання проєктів, об'єднання в проєктні команди, голосування за такі проєкти, здійснення контролю за їх реалізацією».

У Програмі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

Громадянська освіта – це система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на формування і розвиток громадської свідомості.

Громадянська свідомість – це усвідомлення особистістю її прав і обов'язків у суспільстві, міру оволодіння суспільною системою цінностей і на цій основі визначення та утворення власної системи ціннісних орієнтацій, цілей, мотивів.

Демократія участі – механізми, які забезпечують реальний вплив громадян на здійснення повноважень публічних службовців та процес прийняття рішень.

Бюджет участі Полтавської області – це процес взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю, спрямований на залучення мешканців Полтавської області до участі в бюджетному процесі через подання проєктів та проведення відкритого громадського голосування за такі проєкти з подальшим фінансуванням для їхньої реалізації.

Шкільний громадський бюджет – це процес взаємодії органів місцевого самоврядування з молоддю, спрямований на залучення учнів системи закладів загальної середньої освіти Полтавської області віком від 14 до 18 років до участі в бюджетному процесі шляхом подання ними проєктів та проведення відкритого громадського голосування за такі ініціативи з подальшим фінансуванням для їхньої реалізації.

II. Визначення проблеми, на розв'язання якої направлена Програма

Проблема – низький рівень громадянської свідомості мешканців.

Соціальна активність мешканців з кожним роком зростає. Протягом 2017 – 2020 років чисельність голосуючих мешканців збільшилась у 3,7 разів. Так, у 2017 році за улюблені проєкти Бюджету участі Полтавської області онлайн проголосувало 3542 особи, у 2018 році – 12312, у 2019 році – вже 13232. Загалом у 2020 році за 1 проєкт обласного Бюджету участі мешканці віддали 238 голосів, Шкільного громадського бюджету – 384 голоси, Екологічних ініціатив – 330 голосів (див. рис. 1–3).



Голосів онлайн

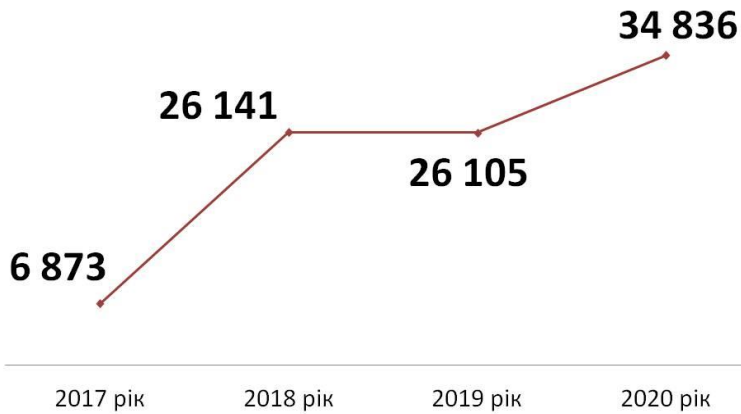


Рисунок 1. – Кількість голосів за проекти Бюджету участі Полтавської області у 2017 – 2020 роках.



Голосів онлайн

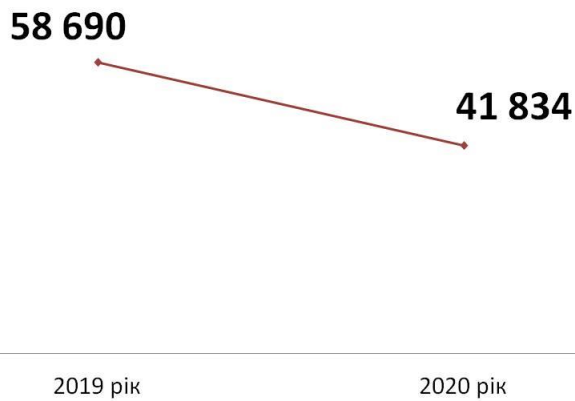


Рисунок 2. – Кількість голосів за проекти Шкільного громадського бюджету Полтавської області у 2019 – 2020 роках.

Голосів за проект

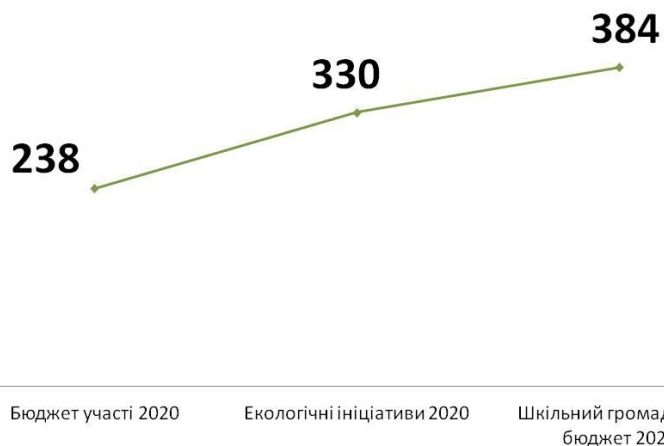


Рисунок 3. – Кількість голосів за один проект у 2020 році.

Представники громад мають ідеї, як вирішити проблеми соціально-економічного, екологічного та культурного розвитку територій, але не мають знань, умінь та навичок у сфері громадянської партисипації. Через низький рівень громадянської та соціальної компетентності частка мешканців Полтавської області, які беруть участь в бюджетному процесі шляхом подання проєктів та проведення відкритого громадського голосування за такі проєкти є незначною.

Для дієвого вирішення проблеми є необхідним формування високого рівня громадянської освіти як системи науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на формування і розвиток громадської свідомості. Адже щоб вирішувати суспільно важливі питання мешканці мають усвідомлювати та чітко знати власні права і обов'язки.

Правам і обов'язкам громадянського суспільства можна навчити в рамках формальної освіти, але більш важливим є їхнє використання на практиці. Молодь може розвивати почуття громадянськості лише через досвід участі в процесах у важливих для себе сферах суспільного життя, зокрема, в школі та місцевій громаді.

Тому виховання громадянськості пропонується реалізувати в практичній площині через організацію і проведення просвітницьких та інформаційно-консультаційних заходів, як для молоді, так і для дорослого населення Полтавської області.

Проведення лекцій, практичних семінарів, інформаційно-промоційних заходів, у тому числі виїзних, забезпечить розбудову спільнот активних громадян в усіх територіальних громадах Полтавщини.

Такі заходи сприяють не лише підвищенню обізнаності у різних сферах, а й формуванню чіткої громадянської позиції. Для територіальних громад стане можливим створення команд ініціативних небайдужих мешканців, які зможуть згуртувати людей навколо важливих проблем і тісно співпрацюватимуть з органами місцевого самоврядування.

III. Мета Програми

Стратегічною метою Програми є залучення широкого кола громадян та активізація їх співпраці з органами місцевого самоврядування, виконавчою владою в напрямку підвищення громадянської свідомості шляхом об'єднання ресурсів та зусиль задля вирішення питань соціально-економічного, екологічного та культурного розвитку територій.

Операційними цілями Програми є:

1. Організація та проведення просвітницьких та інформаційно-консультаційних заходів, як для молоді, так і для дорослого населення Полтавської області, що забезпечить розбудову спільнот активних громадян в усіх районах області.

У рамках Програми можуть бути виконані такі просвітницькі та інформаційно-консультаційні заходи, як:

- розробка та виготовлення інформаційно-просвітницьких, навчальних матеріалів з питань громадянської партисипації;

- організація та проведення зустрічей, семінарів, презентацій, у т.ч. виїзних, спрямованих на підвищення рівня громадянської освіти;
- навчання успішним кейсам громадських ініціатив (цільова аудиторія – посадові та службові особи органів місцевого самоврядування всіх рівнів, місцеві громадські активісти);
- проведення публічних дискусій, заходів, навчальних семінарів, тематичних зустрічей, круглих столів з питань управління проектами;
- організація та проведення підсумкових заходів тощо.

2. Підтримка громадських ініціатив за рахунок коштів обласного бюджету та бюджетів місцевих рад у співвідношенні 50х50 або більше зі сторони місцевих рад.

3. Сприяння співпраці та розвитку партнерських відносин між територіальними громадами та органами публічної влади.

Формат організації та проведення заходів Програми може коригуватися в умовах підсилення карантинних обмежень.

IV. Напрями діяльності та заходи Програми, обсяг та джерела фінансування, строки та етапи її виконання

Заходи Програми відповідно до визначених напрямів, орієнтовані строки, очікувані джерела та обсяги фінансування представлені у нижченаведеній таблиці згідно з вимогами Порядку розроблення, затвердження регіональних цільових (комплексних) програм, моніторингу та звітності щодо їх виконання, затвердженого розпорядженням голови облдержадміністрації від 14.07.2016 № 309.

**Напрями діяльності та заходи Програми,
обсяг та джерела фінансування, строки та етапи її виконання**

Назва напрямку діяльності	Перелік заходів Програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтований обсяг фінансування, тис.грн	
					Бюджет участі	Шкільний громадський бюджет
1. Підвищення обізнаності територіальних громад щодо громадської участі у місцевому самоврядуванні	1.1. Розробити та виготовити інформаційно-просвітницькі, навчальні матеріали з питань громадянської партисипації	Щороку	Полтавська обласна рада, відділ інвестиційної діяльності та проектного менеджменту виконавчого апарату обласної ради, наукові заклади і установи, вищі навчальні заклади, громадські організації, програми і проекти МТД, інші партнери	Обласний бюджет, інші джерела	2021 – 115,00 2022 – 120,00 2023 – 120,00	2021 – 115,00 2022 – 120,00 2023 – 120,00
	1.2. Організувати та забезпечити проведення просвітницьких, інформаційно-консультаційних зустрічей, семінарів, презентацій, у т.ч. виїзних, спрямованих на підвищення рівня громадянської освіти	Протягом кожного року	Полтавська обласна рада, відділ інвестиційної діяльності та проектного менеджменту виконавчого апарату обласної ради, органи місцевого самоврядування, вищі навчальні заклади, громадські організації, програми і проекти МТД, інші партнери	Обласний бюджет, бюджети органів місцевого самоврядування; інші джерела		

	1.3. Провести навчання з підготовки менеджерів громадських ініціатив; управління проектами місцевого розвитку	Протягом кожного року	Полтавська обласна рада, громадські організації, програми і проекти МТД, інші партнери	Обласний бюджет, бюджети органів місцевого самоврядування; інші джерела	2021 – 120,00 2022 – 130,00 2023 – 130,00	2021 – 120,00 2022 – 130,00 2023 – 130,00
	1.4. Провести публічні дискусії, заходи, тематичні зустрічі, форуми з громадянської партисипації	Протягом кожного року	Полтавська обласна рада, відділ інвестиційної діяльності та проектного менеджменту виконавчого апарату обласної ради, структурні підрозділи облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські організації, інші партнери	Обласний бюджет, бюджети органів місцевого самоврядування; інші джерела		
2. Організація та проведення конкурсів громадських ініціатив	2.1. Внести зміни до Положення про супровід та реалізацію проєктів бюджету участі Полтавської області, Положення про супровід та реалізацію проєктів шкільного громадського бюджету Полтавської області	I квартал 2021 року	Полтавська обласна рада, відділ інвестиційної діяльності та проектного менеджменту виконавчого апарату обласної ради	-	Не потребує фінансування	Не потребує фінансування
	2.2. Інформувати про порядок, етапи та умови проведення конкурсів громадських ініціатив, вивчення та представлення кращих вітчизняних та зарубіжних	Щороку	Полтавська обласна рада, відділ інвестиційної діяльності та проектного менеджменту виконавчого апарату обласної ради, громадські	Обласний бюджет, бюджети органів місцевого самоврядування, інші джерела	У межах кошторисних витрат	У межах кошторисних витрат

	практик		організації, інші партнери			
	2.3. Забезпечити організацію, супровід, подання проєктів, їх перевірку, аналіз та оцінку відповідності умовам конкурсів громадських ініціатив	Щороку	Полтавська обласна рада, відділ інвестиційної діяльності та проєктного менеджменту виконавчого апарату обласної ради	-	Не потребує фінансування	Не потребує фінансування
	2.4. Забезпечити організацію розгляду, голосування та визначення проєктів-переможців конкурсів громадських ініціатив	Щороку	Полтавська обласна рада, відділ інвестиційної діяльності та проєктного менеджменту виконавчого апарату обласної ради	-	Не потребує фінансування	Не потребує фінансування
	2.5. Забезпечити організацію фінансування з обласного бюджету проєктів-переможців (на умовах співфінансування з місцевих бюджетів)	Щороку, II, III квартал	Полтавська обласна рада, відділ інвестиційної діяльності та проєктного менеджменту виконавчого апарату обласної ради, Департамент фінансів Полтавської облдержадміністрації	-	2021 – 6000,00 2022 – 6000,00 2023 – 6000,00	2021 – 6000,00 2022 – 6000,00 2023 – 6000,00
	2.6. Забезпечити оцінку та моніторинг реалізації проєктів-переможців конкурсів громадських ініціатив (аналіз результатів, підготовка звітної інформації, у т.ч. відеоматеріалів)	Щороку	Полтавська обласна рада, відділ інвестиційної діяльності та проєктного менеджменту виконавчого апарату обласної ради, органи місцевого самоврядування, громадські організації	-	У межах кошторисних витрат	У межах кошторисних витрат

V. Обсяги і джерела фінансування Програми

Фінансування проєктів здійснюється відповідно до діючого законодавства за рахунок коштів обласного бюджету та бюджетів місцевих рад у співвідношенні 50х50 або більше зі сторони місцевих рад в обсягах, передбачених рішеннями обласної ради про обласний бюджет та місцевих рад про місцеві бюджети на відповідні роки. Місцева рада забезпечує фінансування проєкту у розмірі не менше 50 % його очікуваної вартості. У разі необхідності частка співфінансування може бути збільшена на підставі відповідних рішень місцевих рад.

Щорічне фінансування проєктів-переможців здійснюється відповідно до діючого законодавства за рахунок коштів обласного бюджету та бюджету місцевих рад у визначеному обсязі.

Бюджет Програми

Очікувані джерела фінансування	Строк Програми			Частка у % від загального обсягу фінансування
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	
Обсяг коштів усього, у тому числі:				
обласний бюджет	12470,0	12500,0	12500,0	100 %
районні бюджети, бюджети територіальних громад	6000,0	6000,0	6000,0	49 %

тис. грн

Очікувані показники успішності Програми (критерії оцінки ефективності виконання заходів Програми)

У середньостроковій перспективі виконання Програми сприятиме:

- реалізації державної регіональної політики у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства;
- підвищенню рівня впровадження цілей сталого розвитку та популяризації громадської партисипації на місцевому та регіональному рівнях;
- всебічному вихованню громадянської свідомості, що забезпечить зміну поведінки людей і ставлення громади до вирішення питань у різних сферах суспільного життя;
- підвищенню рівня інформованості населення з питань громадської партисипації;
- залученню широкого кола мешканців територіальних громад Полтавської області та посиленню співпраці органів виконавчої влади, місцевого самоврядування шляхом об'єднання ресурсів та зусиль задля вирішення соціально-економічних, екологічних та культурних проблем територій;

- практичному застосуванню інструментів демократії зможе виявити нових громадських лідерів;
- підвищенню комфортності проживання населення Полтавської області;
- поліпшенню інфраструктури міських та сільських населених пунктів;
- набуттю та поширенню позитивного практичного досвіду реалізації проєктних ініціатив;
- набуттю досвіду та практичних навиків і вмінь з управління проєктами місцевого розвитку та ін.

У **довгостроковій перспективі** Програма сприятиме досягненню таких стратегічних цілей, як:

- зміцнення ролі та потенціалу громадянського суспільства впливати на процеси прийняття рішень;
- підвищення компетенції громадян щодо своїх прав та обов'язків у галузі громадської партисипації;
- підвищення рівня прозорості та відкритості діяльності органів публічної влади;
- формування спроможних територіальних громад Полтавської області.

Кількісні показники успішності Програми наведені у таблиці.

Джерелами інформації можуть бути дані державної статистичної звітності, статистична, бухгалтерська та інша звітність органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, комунальних підприємств, установ і організацій, дані експертних опитувань.

Показники успішності Програми	Значення показника станом на початок реалізації Програми	Одиниця виміру	Прогнозні значення показників успішності станом на завершення бюджетного року			Джерела інформації показників
			2021	2022	2023	
1. Чисельність громадян, залучених до реалізації місцевих громадських ініціатив	0	осіб	300	340	360	Узагальнений звіт за результатами реалізованих проєктів
2. Чисельність громадян, що охоплені інформаційно-просвітницькими, промоційними, навчальними заходами	0	осіб	300	320	340	Реєстраційні відомості учасників заходів, у тому числі виїзних
3. Кількість громадських ініціатив, погоджених на фінансування з обласного бюджету (на умовах співфінансування з місцевих бюджетів)	0	од.	126	128	130	Протокол робочої групи

4. Кількість територіальних громад області, охоплених Програмою	0	од.	15 – 20	20 – 25	20 – 25	Протокол робочої групи
5. Кількість проведених семінарів, занять, лекцій з підвищення громадської свідомості	0	од.	15	15	15	План-графік проведення проведення інформаційно-промоційної кампанії

VI. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Координацію дій та безпосередній контроль за виконанням заходів Програми здійснює виконавчий апарат Полтавської обласної ради.

Головні розпорядники бюджетних коштів (виконавці Програми) забезпечують цільове та ефективне використання бюджетних коштів в установленому порядку протягом усього строку реалізації Програми в межах визначених бюджетних призначень. Крім того, в межах повноважень здійснюють оцінку реалізації проектів, погоджених на фінансування з обласного бюджету, що передбачає заходи з моніторингу, аналізу та підготовки звіту за результатами реалізації проекту(ів).

За результатами реалізації проектів-переможців за рахунок коштів обласного бюджету місцеві ради подають до відділу інвестиційної діяльності та проектного менеджменту виконавчого апарату обласної ради не пізніше 30 днів після їх реалізації звіт про реалізацію проекту. Кінцевим строком подання звітів є 15 лютого року, наступного після реалізації проекту.

Виконавчий апарат обласної ради щорічно до 20 січня наступного за звітним роком подає Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної адміністрації інформацію про виконання Програми за формою згідно Додатку 5 до Порядку розроблення, затвердження регіональних цільових (комплексних) програм, моніторингу та звітності, затвердженого розпорядженням голови облдержадміністрації від 14.07.2016 р. № 309.

Місцеві проектні ініціативи, погоджені на фінансування в рамках Програми, підлягають обов'язковому контролю на місцях за участі широкого кола громадськості.

Контроль за виконанням Програми здійснює постійна комісія обласної ради з питань бюджету та управління майном відповідно до повноважень.